

नुडल्स किंवा चाऊमिन
हे तुमच्या आरोग्यासाठी घातक

सकाळ असो वा संध्याकाळ किंवा
मग दुपारे जेवण असो वा रात्रीचे जेवण
नुडल्स हा लहान किंवा मोठी असे यांची
बाच्याच लोकांचा आवडता मेन्यू असतो. पण
तज्ज्ञाचा मते, नुडल्स किंवा चाऊमिन हे
तुमच्या आरोग्यासाठी घातक असते.

खेरे तर प्रक्रिया केलेले नुडल्स हे अन्न
असते. कमी कायवर आणि प्रथिने त्यात
असली तरी त्याला हेल्दी फूट म्हणता येते
नाही कारण नुडल्स सतत खाल्याने तुमचे
वजन वाढण्याचा धोका असतो.

जर आपण एका अठवड्यात २-३ किंवा
त्याने जास्त वेळा नुडल्स खात असू तर
त्याचा परिणाम आपल्या पचनशक्तीवर होतो,
असे संशोधनातून दिसून आले.

आपल्या शरीराला चाऊमिन किंवा
नुडल्समध्ये वापरले जाणारे फेलेवर हे
सर्वांगीक घातक असतात. हे फेलेवर अनेक
प्रक्रिया करून बनवले जातात. तसेच ते
टिकून रहावेत यासाठी त्यावर आणखी प्रक्रिया
केली जाते. ज्यामुळे तुमचे वजन वाढते.

फॅटी ऑर्सिडच प्रमाण नुडल्समध्ये
खूप असते. तसेच नुडल्स बनवताना त्यात
हलवाचा दार्जीचे तेल, शुगर सिरप, स्वादासाठी
वापरले जाणारे पदार्थ आणि असे इतर
अनेक पदार्थ असतात. जे शरीरासाठी
घातक असतात. तसेच त्यात
असलेले monosodium
glutamate तुमच्या शरीरावर परिणाम
करते. यामुळे रक्ताबाब, डोकेदुखी,
श्वसनाचे आजार, स्थूलत्व यासारखे
आजार होतात. अधिक प्रमाणात लहान
मुलांनी चाऊमिन आणि नुडल्स
खाल्याचे इतर पदार्थमध्यात
पोषक तत्त्वाचा वापर करण्याची
क्षमता कमी होते. ज्यामुळे त्याना
कुपोषणाचा आजार होऊ शकतो.

मोनोक्रोमेटिक लूक स्टायलिश आणि सुपर ट्रेंडी लूकसाठी सर्वोत्तम पर्याय आहे. मोनोक्रोम ही एक रंगसंगती आहे, जी बदलत्या मोसमावर आधारित नसते, तर ती रंगावर अवलंबून असते. या सीझनमध्ये क्लासिक ब्लॉक अंड व्हाईट लूकला एका वेगव्याचा पातळीवर घेऊन जाता येईल. काळव्या-पांढऱ्या रंगाचे टिपके आणि चेकबोरोइस किंवा पट्टे मॉर्निंग लूक दतात.

या रंगाची रंगसंगती सहज आणि आकर्षक असल्याने ती कोणत्याही रंगाच्या व्यवक्तीसाठी उढून दिसते.

मोनोक्रोम फ्रेस्य कस्टे परिधान कदाचे?

पांढऱ्या आणि काळव्या
मोनोक्रोमच्या पलतीकडे : पूर्ण काळे
किंवा पांढऱ्या रंगाचे कपडे परिधान
करणे सर्वांसे सोपे आहे आणि ते राखाडी
रंगासोबत मुद्दा परिधान करू शकतो.
क्रोनिकल स्टाइल शरीरावर छान
दिसण्यासाठी मुख्य शरीराच्या
आकाशानुसारच त्याची रचना
केली जाते.

रंगाचे मोनोक्रोम
: टोन आ॒टफिट्स
पाहाताच क्षणी
खूप छान वाढू
शेवटः
जर ते भडक
रंगाचे असतील
तर त्यासोबत
अ॒क्सेसोरीज
शोभून दिसेल अशीच
असावी. जेव्हा लाल रंग
ड्रेसच्या वरच्या भागावर
असते तेव्हा तेव्हा
त्यासोबत तुम्ही ब्लॉक
किंवा व्हाईट रंगाचे
आ॒कुल टिप्पनी
वापरू शकतो. हे
ठळक रंग सर्वांन्य
आनंदाद्यक आहेत
आणि कोणत्याही बृत

शरीराला ऑर्किसजनची मोठ्या
प्रमाणावर आवश्यकता असते. हेवेमधून
आपल्याचा कायमच ऑर्किसजन मिळत
असतो. तसाच वड, तुळ्यस हेदेखील
आपल्याला ऑर्किसजनचा पुरवठा करत
असतात. मात्र संध्याकाळीच्या समयाचे
वातावरणात प्रचंड प्रमाणात बदल
होत आहेत. प्रदृष्टांचे प्रमाण
वाढले आहे. त्यामुळे अनेकांना
श्वसनासंबंधीचे आजार, दमा,
मायग्रेन, फुप्पुनसाचा संसर्ग,
खोकला यासारख्या समस्या निर्माण
होत आहेत. दिव्योदीवस याचे
प्रमाणदेखील वाढत आहे.
त्यामुळे या समयांनासून
सुटका करून

सोबत सूट होतात.

सर्वच कॅम्मल रंग सारखेच
नसतात : काही कॅम्ल रंग अधिकच
पिवळत, तर इतरांना राखाडी
रंग ही असतात. एखाद्या बॉस्प्रेमाणे या
मोनोक्रोम ट्रेंडला तुम्ही वापरू शकतो,
ऑफ ब्रॉड छान छान शोधून काढा ज्या
तुम्हाला सूट करतील आणि आपल्या
इच्छेनुसार हवे ते रंग जुळवून पाहू
शकता. मस्टर्ड एक उत्कृष्ट पण
अत्यंत अंडरट्रेटेड रंग आहे.

टेक्सचर
(पोत) : वस्त्राची
वीण (बागाट) ही
कोणत्याही मोनोक्रोम
लूकचा आत्मा आहे.
वेगवेगव्या कापडा
सोबत वेगवेगव्या रंग,
जसे की डायवेस्नल
वेल्केट्स आणि
चमकदार संटिन यामध्ये
समावेश करता येईल.

सूट : मोनोक्रोम
लूकमध्ये आणखी

चलबिचल करण्याच्या शोळीपेक्षा
शांत राहणारा वाघ केव्हाही चांगला असतो.

'ज्येष्ठमध्य' हे एक आयुर्वेदिक औषध आहे. त्याला यशीमध्य असेही म्हटले जाते. संगीत शिकण्यांसाठी ज्येष्ठमध्य कंठ सुधारक म्हणून उपयोग करते. गॅस्ट्रिक अल्सर तसेच लहान आतड्यामध्ये होणाऱ्या ड्यूओडनल अल्सरवरीही अल्सरवरीही तरत असते.

गुणकारी ज्येष्ठमध्य

ज्येष्ठमध्य एक वनाशी असून
त्याचे झाड साधारण पाच ते सहा फूट
उंचीचे असते. ज्येष्ठमध्याच्या काड्याचे
चवीने गोड असतात.

पोटाचे विकार : ज्येष्ठमध्याचे चूर्ण
पोटाच्या विकारांसाठी अलंतु गुणकारी
आहे. पोटाच झालेली जखम त्याने
लवकर भरू निघते. ज्येष्ठमध्याचे

एक ग्रॅम चूर्ण
पाण्यासोबत
नियमित सेवन
केल्याने स्तन व
योनीसंबंधी आजार
दूर होणन त्याच्यात
स्त्रियांना

आले आवृद्धी असते.
काळ्यापार्यंत टिकवून ठेवा येत असते.
अल्सर : गॅस्ट्रिक अल्सर व लहान
आतड्यांना होणाऱ्या ड्यूओडनल
अल्सरवर ज्येष्ठमध्य हे अल्सर प्रभावी
ओषध आहे. इतर ओप्ष्यांच्या तुलनेत
ज्येष्ठमध्य, अल्सर वा आजार लवकर बरा
करत असते.

रक्ताची उलटी : रक्ताची उलटी
झालेल्या रुग्णाला दूध किंवा मधासोबत
ज्येष्ठमध्य दिल्याने त्याला आराम पडतो.
तसेच उचकी, सर्दी या आजारवर
ज्येष्ठमध्य चूर्ण अधिक गुणकारी आहे.

तुळ्यां : अशीही आरोग्यदायी

डोलणारी तुळ्यस जितकी मोहक आणि
प्रसन्न वाटावर त्याप्रमाणेच ती आपले
आरोग्य सुखाऱ्यासाठीतील तितकीच
महत्वाची असते. आयुर्वेदिक आणि
निर्माणाचार औषधांमध्ये ही तिचा मोठ्या
प्रमाणाचार वाटा आहे. तुळ्यी वापरू शकते.
त्यामुळे तुळ्यांच्या नसून या वनस्पतीची
फुलेली तितकीच बहुणी आहेत. त्यामुळे
पुढील काढी आरोग्य सम्यांवर मात
करण्यासाठी तुळ्यस वनस्पती हे उत्तम

औषध ठरते.

तप : अनेक वेळा वातावरणात
बदल झाला की काहीना लगेच तप वगैरे
सारखे आजार होतात. यावर अनेक उपाय

विशेष असेल तर काही नैसरिंगिक
घटकांच्या माध्यमातून आपण यावर मात
करू शकतो. या नैसरिंगिक घटकांच्यांचे
तुळ्यस ही अत्यंत उपयुक्त आहे. अंगाणात

डोलणारी तुळ्यस जितकी मोहक आणि
प्रसन्न वाटावर त्याप्रमाणेच ती आपले
आरोग्य सुखाऱ्यासाठीतील तितकीच
महत्वाची असते. आयुर्वेदिक आणि
निर्माणाचार औषधांमध्ये ही तिचा मोठ्या
प्रमाणाचार वाटा आहे. तुळ्यी वापरू शकते.
त्यामुळे तुळ्यांच्या नसून या वनस्पतीची
फुलेली तितकीच बहुणी आहेत. त्यामुळे
पुढील काढी आरोग्य सम्यांवर मात
करण्यासाठी तुळ्यस वनस्पती हे उत्तम

विशेष असेल तर काही नैसरिंगिक
घटकांच्या माध्यमातून आपण यावर मात
करू शकतो. या नैसरिंगिक घटकांच्यांचे
तुळ्यस ही अत्यंत उपयुक्त आहे. अंगाणात

रंगपंचमीचा तुळ्यांच्या नसून या वनस्पतीची
फुलेली तितकीच बहुणी आहेत. त्यामुळे
पुढील काढी आरोग्य सम्यांवर मात
करण्यासाठी तुळ्यस वनस्पती हे उत्तम

रंगपंचमीचा तुळ्यांच्या नसून या वनस्पतीची
फुलेली तितकीच बहुणी आहेत. त्यामुळे
पुढील काढी आरोग्य सम्यांवर मात
करण्यासाठी तुळ्यस वनस्पती हे उत्तम

रंगपंचमीचा तुळ्यांच्या नसून या वनस्पतीची
फुलेली तितकीच बहुणी आहेत. त्यामुळे
पुढील काढी आरोग्य सम्यांवर मात
करण्यासाठी तुळ्यस वनस्पती हे उत्तम

रंगपंचमीचा तुळ्यांच्या नसून या वनस्पतीची
फुलेली तितकीच बहुणी आहेत. त्यामुळे
पुढील काढी आरोग्य सम्यांवर मात
करण्यासाठी तुळ्यस वनस्पती हे उत्तम

रंगपंचमीचा तुळ्यांच्या नसून या वनस्पतीची
फुलेली तितकीच बहुणी आहेत. त्यामुळे
पुढील काढी आरोग्य सम्यांवर मात
करण्यासाठी तुळ्यस वनस्पती हे उत्तम

रंगपंचमीचा तुळ्यांच्या नसून या वनस्प

संपादकीय

महाविकास आघाडी थंड!

लोकसभा निवडणूक जाहीर होऊन पाच दिवस उलटले. या काळत भाजपने पहिल्या २० उमेदवारांची यादी जाहीर केली. येत्या दोन दिवसात दुसरी यादीही जाहीर होण्याची शक्यता आहे. एकनाथ शिंदे यांची शिवसेना आणि अजित पवारांची राष्ट्रवादी काँग्रेस यांचीही यादी येत्या काही दिवसात जाहीर होण्याची चिन्हे दिसत आहेत. महाविकास आघाडीत मात्र अजूनही कोणत्या पक्षाला उमेदवारी द्यायची याचीच खलबते सुरु आहेत. काँग्रेस, उद्धव ठाकरेंची शिवसेना आणि शरद पवारांची राष्ट्रवादी या तीनही पक्षांनी अद्याप एकही उमेदवार जाहीर केलेला नाही. त्यामुळे इच्छुक मंडळी संभ्रमात आहेत. दुसरीकडे भाजपचे २० उमेदवारांचा मात्र प्रचारात व्यग्रही झाले आहेत. महाविकासची यादी जाहीर होईपर्यंतचा काळ हा भाजपच्या उमेदवारांना प्रचारासाठी बोनस काळ असेल. या काळत त्यांना प्रचारात आघाडी घेता येईल. लोकसभा निवडणुकीची पूर्वतयारी करून भाजप निवडणुकीला सामोरे जात असल्याचे दिसते, मात्र महाविकास आघाडीची मंडळी परीक्षा जवळ आल्यावर अभ्यासाला लागलेली आहे. वास्तविक गेल्या वर्षभरापासून लोकसभा निवडणुकीची चर्चा सुरु आहे. त्या दृष्टीने सत्ताधारी भाजप आणि अन्य पक्ष रणनीतीही आखत होते. राम मंदिर असो, कलम ३७० रद्द करणे असो वा नागरिकत्वाच्या कायद्यात सुधारणा करणे असो, निवडणुकीला समोर ठेवून भाजप लोकांचे मनपरिवर्तन करण्याचा प्रयत्न करीत आहे. महाविकास आघाडीकडून मात्र अद्यापही असे कुठलेच प्रयत्न होताना दिसत नाहीत. काँग्रेसचे नेते राहुल गांधी यांनी निवडणुकीच्या पाश्वर्भूमीवर भारत जोडो न्याय यात्रा काढली खरी, पण स्थानिक पदाधिकार्यांना या यात्रेचे सोने करता आले नाही. माध्यमांनी दिलेल्या बातम्या वाचून आलेल्या लोकांपलीकडे या यात्रेत फारशी गर्दी दिसली नाही. मुळत अनेक शहरांत स्थानिक पदाधिकार्यांनी यात्रेची वातावरणनिर्मितीच केलेली दिसली नाही. ती केली असती तर निवडणुकीत हा पक्ष किमानपक्षी चर्चेत तरी आला असता. यावरून स्थानिक पदाधिकारी भाजपला फित्र झाले की काय, अशीही शंका येते. केवळ भारत जोडो यात्राच नव्हे तर गेल्या वर्षभरात विरोधी पक्षांनी भाषणे आणि पत्रकार परिषदांशिवाय फार काही केले नाही. वास्तविक महागाई, बेरोजगारी, इलेक्शन बॉण्ड, धनदांडग्यांना कर्जमाफी, एकाधिकारशाही, कांदा निर्यातबंदी, शेतकरीविरोधी धोरणे, जुनी पेन्शन योजना, ईडीचा गैरवापर आदी असंख्य मुद्यांना विरोधकांना कवेत घेता आले असते. या मुद्यांच्या अनुषंगाने सातत्याने आंदोलने करीत, रस्त्यावर उतरत भाजपला सळो की पळो करून सोडता आले असते. यानिमित्ताने विरोधकांचा डंका सर्वसामान्य मतदारांपर्यंत वाजला असता, परंतु पुढे निवडणुकीलाही सामोरे जायचे आहे याची विरोधकांना जणू चिंताच नसल्याचे वातावरण काही वर्षांपासून दिसत आहे. पक्ष फुटणे, नेत्यांवर होण्याया ईडीच्या कारवाया याशिवायदेखील जनतेचे महत्वाचे मुद्दे आहेत याचा विसर विरोधकांना पडला. त्यामुळे ते भाजपच्या विरोधात हवे तसे वातावरण तयार करू शकलेले नाहीत. निवडणुका समोर ठेवून आघाडीतील घटक पक्षांच्या कितीतरी बैठका यापूर्वीच होणे गरजेचे होते. इंडिया आघाडीच्या अशा बैठका झाल्या असल्या तरी महाराष्ट्रात प्रमुख पक्षांच्या संयुक्त बैठका अगदी बोटावर मोजण्याइतक्याच झाल्या. त्यामुळे ऐन निवडणुकीत वंचित आघाडीसारख्या पक्षांसोबत बोलाचाली करण्यात महाविकासला वेळ दवडावा लागत आहे. या बोलण्यांना आधीपासूनच सुरुवात झाली असती तर आजवर उमेदवारांची एकत्री यादी जाहीर झाली असती, परंतु आचारसंहिता जाहीर झाल्यानंतर विरोधकांना खडबडून जाग आल्याने प्रचारासाठीचा अतिशय महत्वाच्या असलेल्या काळत बैठकांचे गुहाळ चालू आहे. महायुतीत सगळेच आलबेल आहे असे म्हणता येणार नाही, परंतु एकीकडे जागावाटपावरून बैठकांचा सपाटा सुरु असताना दुसरीकडे त्यांनी उमेदवार्याही जाहीर केल्या आहेत. त्यामुळे ज्यांची नावे जाहीर झाली त्यांना मोकळेपणाने प्रचार तरी करता येत आहे, पण महाविकास आघाडीत दररोज वेगवेगळी नावे पुढे येत असल्याने प्रचार सुरु करावा की नाही, असा प्रश्न इच्छुकांसमोर आहे. र्बयाच मतदारसंघांमध्ये तर उमेदवार दूरच कोणत्या पक्षाला हा मतदारसंघ सुटणार आहे हेदेखील निश्चित नाही. त्यामुळे तीनही पक्षांचे कार्यकर्ते संभ्रमात आहेत. त्यातच वंचित आघाडी असो वा एमआयएम या पक्षांसोबतही बोलणी फिस्कट आहेत. अशा परिस्थितीत उमेदवार ऐनवेळी कुठल्या मानसिकतेत निवडणुकीला सामोरे जाणार? महाराष्ट्रात शिवसेना असो वा राष्ट्रवादी काँग्रेस या पक्षांची फोडतोड सर्वसामान्य नागरिकांना रुचलेली नाही. त्यामुळे कुठलेही कर्तृत्व नसताना उद्धव सेना आणि शरद पवारांच्या राष्ट्रवादीला सहानुभूती मिळत आहे, पण या सहानुभूतीला कॅश करण्याचा काळ महाविकास आघाडी हातचा घालवत आहे. दुसरीकडे चारशे प्लसचा आकडा जाहीर करताना भाजपने निवडणुकीची रणनीती आखली आणि त्यानंतरच ते निवडणुकीला सामोरे गेले. महाविकास आघाडीत मात्र असे नियोजन दिसत नाही. त्यातच तीनही पक्षांच्या नेत्यांमध्ये अजिबातच समन्वय नसल्याने वातावरण भाजप विरोधातील असूनही त्याचा फायदा महाविकास आघाडीला घेता येत नाही असे दिसते. अजूनही वेळ गेलेली नाही. महाविकास आघाडीत सर्वच जागांवरून वाद आहे असेही नाही. असंख्य जागांसाठी महाविकासकडे तुल्यबळ उमेदवार आहेत. या उमेदवारांशिवाय महाविकासकडे दुसरा पर्यायदेखील नाही. त्यामुळे किमानपक्षी अशा दमदार नेत्यांना अधिकृतपणे उमेदवारी देऊन भाजपला घाम फोडता येणे शक्य आहे.

जंगली झाडांच्या फुले, बियांपासून आदिवासींना रोजगार ■ वस्तुविनिमय पद्धतीने व्यापाच्यांकडून खरेदी

■ विक्रमगड : जंगलातील काही झाडांपासून मिळणारी फळे, फुले व बिया येथील आदिवासींना वरदान ठरत आहेत. जंगली रानमेव्याची विक्रीकरून रोजगार उपलब्ध झाला आहे. विशेषत: तालुक्याच्या ठिकाणी व्यापाऱ्यांकडून वस्तुविनिमय पद्धतीने या रानमेव्याची खरेदी होत असून, या माध्यमातून आदिवासींना संसारोपयोगी वस्तू मिळत आहेत. पालघर जिल्ह्यातील ग्रामीण भागात मोठ्या प्रमाणावर जंगल संपत्ती आहे. विक्रमगड, जळ्हार, मोखाडा, तलासरी, डहाणू व वाडा हे तालुके आदिवासीबहुल आहेत. तालुक्यातील जंगल भागात राहणारी शेकडो आदिवासी कुटुंबे जंगलातून विविध झाडांपासून मिळणारी फळे, फुले व बी विकून संसार चालवतात.

A vibrant outdoor market scene in Senegal. In the foreground, a yellow cloth-covered stall displays various dried goods: a large pile of brown granules (likely millet or sorghum), a smaller pile of red granules (possibly chili flakes or paprika), and a dark, flat, rectangular object (possibly a type of dried fish or meat). Behind the stall, several large bags are stacked, some tied with twine. In the background, several people are visible, including a woman in a white headwrap and a man in a blue shirt. The scene is set against a backdrop of trees and other market structures under a clear sky.

मोहफुले व तेलबियांची विक्री करून रोजगार मिळवत आहेत. जंगली झाडे व अन्य वनौषधी वनस्पतींच्या बियांना शहरात चांगली मागणी आहे. विक्रमगड, जव्हार, मोखाडा तालुक्याच्या ठिकाणी भरणाऱ्या आठवडा बाजारातही जंगली झाडांची बियाणे, फुले खरेदी करण्यासाठी खास व्यापारी येतात. जंगली वनस्पतींची काही फुले, बिया नाशवंत असल्याने त्यांची योग्य साठवण केली तरच फायदेशीर ठरते, असे व्यापारी

"I just wanted to bat as much as I could and get better every day":
Pant ahead of the first clash

■ **New Delhi :**
Rishabh Pant
is feeling a range of
emotions as he returns
to action after nearly
15 months. The
wicketkeeper-batsman
is all set to don the

big gloves and will lead Delhi Capitals in the IPL 2024. Coming back after a painstakingly long rehab following a horrific car crash in December 2022, Pant feels grateful to be back on the 22-yard strip. "Jittery, nervous, excited...all of it, but at the same time, just happy, being able to come back to professional cricket. I'm just looking forward to playing my first game tomorrow," Pant said ahead of his team's first

Pant is well aware about the fact that it will take time to get back to his old self and he wants to take one day at a time at the DC's nets. "Every time I take the field, it's a different feeling altogether. I just wanted to bat as much as I could and get better every day. I don't think much ahead, I take one day at a time, and give my 100%," he added while talking about Delhi Capitals' pre-season camp in Visakhapatnam. Ahead of the IPL 2024, Pant

पुनर्वर्क्रीकरणातील कवरावेचकांचे ‘मूल्य’

उत्पादकांना संपूर्ण उत्पादनचक्रासाठी जबाबदार ठरवणाऱ्या धोरणामध्ये अखेर 'कचरा वेचकां'ची भूमिका व महत्त्व ओळखण्यात आले, ही समाधानाची बाब आहे. कचरा वेचकांच्या कामासंदर्भात पर्यावरणीय, आर्थिक आणि सामाजिक पैलूंचा विचार केला तर सर्वांनाच त्यांचे महत्त्व लक्षात येईल. पर्यावरण, वन व हवामानबदल मंत्रालयाने प्लॅस्टिक कचरा व्यवस्थापन नियमावलीमध्ये नुकताच केलेला बदल स्वागतार्ह आहे. ग्रामपंचायती व नगरपालिकांनी प्लॅस्टिक कचरा व्यवस्थापनामधील संकलन, वाहतूक, वर्गीकरण, साठवणूक व विल्हेवाट या प्रत्येक टप्प्यावरील कचरावेचकांच्या सहभागाचा अहवाल सादर करणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. 'अलायन्स ऑफ इंडियन वेस्टपिकर्स' या भारतातील कचरावेचकांच्या संस्थेने केलेल्या प्रलंबित मागणीची अखेर पूर्तता झाल्यामुळे कचरावेचकांच्या खडतर प्रवासात आशेचा किरण दिसला आहे. सदोष, निरुपयोगी, टाकून दिलेल्या वस्तू व भंगार माल घरांतून, रस्त्यांवरून, कचरापेट्यांमधून, कचऱ्याच्या ढीगांमधून, लँडफिलमधून वेचून व विकून स्वयंरोजगार निर्माण करणारे कष्टकरी म्हणजे कचरावेचक. पुनर्चक्रीकरण (रिसायकलिंग) म्हणजे कचऱ्याच्या मालाचा पुन्हा वापर करून नवीन उत्पादन व वस्तुंमध्ये रूपांतर करण्याची प्रक्रिया. कचऱ्यावर प्रक्रिया करून त्याचा कच्चा माल म्हणून वापर होत असल्याने नव्या मालासाठी खर्च होणारी नैसर्गिक संसाधने, लँडफिलची गरज कमी होऊन, कचरा विल्हेवाटीच्या खचार्ची मोठ्या प्रमाणावर बचत होते. चक्रीकरणाकडे केवळ शास्त्रीय, यांत्रिक किंवा तांत्रिक बाब म्हणून न बघता त्याचे सामाजिक, पर्यावरणीय व आर्थिक पैलूही लक्षात घेणे गरजेचे आहे. समाजाने निरुपयोगी दगडलेल्या टाकून दिलेल्या

कचऱ्याला 'मूल्य' मिळवून देणारे कष्टकरी हे 'मूल्यवर्धन' या संकल्पनेचे मूळ जनकच आहेत. कचऱ्यातून प्लॅस्टिक, कागद, पत्रा, काच, चप्पल, भंगार, दूध पिशव्या, टायर असे अनेक भंगार माल वेगळे काढून त्याचे प्रकार व गुणवत्तेनुसार वर्गीकरण करून कचरावेचक प्रत्येक भंगार मालाची मूल्यसाखळी तयार करतात. भंगार मालाव्यतिरिक्त, चिंधी, केसांची गुंतवळ व धान्याची भरड अशा कचऱ्यात येणाऱ्या मालास कचरावेचक आपल्या नवउद्यमशीलतेने मूल्य प्राप्त करून देतात. यामुळे नगरपालिकांसाठी कचराहाताळणी, प्रक्रिया, वाहतूक, इंधन, मानवी संसाधने यांवरील भार कमी होतो. त्यासोबत हरितवायू उत्सर्जनामध्ये लक्षणीय घट होऊन पर्यावरण संवर्धनासदेखील हातभार लागतो. पुनर्चक्रीकरण ही चांगल्या उद्देशाने सुरु केलेली यंत्रणा असली तरी त्याची अंमलबजावणी निराशाजनक ठरते. जागतिकीकरणामुळे उदयास आलेल्या अत्यंत आक्रमक बाजारपेठेमुळे उपभोगवाद वाढला. कचऱ्याचे स्वरूप बदलले. कागद, काच, पत्रा यांसारखे अनेक वेळा पुनर्चक्रीकरण करता येतील असाच कच्चा माल उत्पादनांच्या पैकेजिंगसाठी वापरणारे उत्पादक प्लॅस्टिक वापरायला लागले. कागद, काच, पत्रा या मालाच्या पुनर्चक्रीकरणाचे प्रमाण प्लॅस्टिक प्रकर्त्तीकरणापेशा तरन्नद

आहे. लवचिक, रंगीबेरंगी, एकाहून अधिक थर असलेल्या प्लॉस्टिकच्या पुनर्चक्रीकरणाचे प्रमाण टिकाऊ, उपयुक्त, अनेक वेळा पुनर्चक्रीकरण करता येण्याजोग्या प्लॉस्टिकच्या तुलनेत खूप कमी आहे. कचरावेचकांच्या उपजीविकेचा विचार केला तर कागद, काच, पत्रा यांच्या तुलनेत टिकाऊ प्लॉस्टिक भंगार मालाला अधिक दर मिळतो आणि त्यामुळे कमाईत वाढ होते. पुण्यातील ‘कागद-काच-पत्रा-कष्टकरी पंचायत’ या संघटनेद्वारे कचरावेचकांच्या चळवळीतून पुढे आलेल्या ‘स्वच्छ पुणे सेवा सहकारी संस्थे’चे कचरावेचक ३५ टक्के सुका कचरा व ३७ टक्के प्लॉस्टिक पुनर्चक्रीकरणासाठी पाठवून दरवर्षी २० कोटी रुपये वाचवतात. परंतु भारतातील व जागतिक पातळीवरील प्लॉस्टिक पुनर्चक्रीकरणाचा दर अनुक्रमे १२ टक्के व पाच टक्के एकदाच आहे. पर्यावरणीय दृष्टिकोनातून बघितले तर प्लॉस्टिकचे संपूर्ण उत्पादनचक्र हे आरोग्यासाठी घातक आहे हे दिसते. पर्यावरणासाठी भंगार माल पुनर्चक्रीकरणासाठी पाठवणारे कचरावेचक आणि इतर भंगार मालासोबत प्लॉस्टिक माल विकून उपजीविका सांभाळणारे कष्टकरी अशी दोन अंतर्विरोधी व्यक्तित्वे कचरावेचक जगतात. मार्गदर्शक तत्त्वांची गरज भारतातील कचरावेचकांची संख्या तब्बल ५० लाख आवे ‘भनवक्त्वा

व्यवस्थापन नियमावली, २०१६' नुसार प्रत्येक राज्याने कचरा कमी करण्यासाठी महत्त्वाची भूमिका बजावणाऱ्या असंघटित क्षेत्रातील कचरावेचकांची दखल घेऊन त्यांना कचरा व्यवस्थापनप्रणालीत समाविष्ट करण्यासाठी सविस्तर मार्गदर्शक तत्त्वांची तरतूद करणे गरजेचे आहे. पुनर्चक्रीकरणासाठी महत्त्वाचा घटक असणाऱ्या कचरावेचकांच्या कामाला बळ मिळण्यासाठी देशातील सर्व राज्यांनी मार्गदर्शक तत्त्वांची तरतूद करून तातडीने अंमलबजावणी करायला हवी. जास्तीत जास्त पुनर्चक्रीकरणासाठी कचरावेचकांची नोंदणी, सामाजिक सुरक्षा योजनांमध्ये समावेश व ओळखपत्र, भंगार माल वर्गीकरण व साठवण्यासाठी जागा, कामाच्या ठिकाणी सुरक्षितता, त्यासाठी योग्य सोयी व सुविधा पुरवणे गरजेचे आहे. भंगार माल विक्रीव्यतिरिक्त त्यांनी दिलेल्या सेवेसाठी योग्य मोबदला मिळाला तरच आपली कचरा व्यवस्थापन व्यवस्था न्याय ठरेल. उपजीविकेसाठी कच्यावरचा हक्क राखत काम करणारे कचरावेचक व नफेखोरीतून सुरु असलेल्या कचरा संकलनसेवेचे खासगी कंत्राटीकरण यांमध्ये तुलना केली तर कचरावेचकांची नियमित सेवा कमी खर्चिक ठरते, हे सिद्ध झाले आहे. २०१६ मध्ये आलेल्या प्लॅस्टिक कचरा व्यवस्थापन नियमावलीतून प्रत्यंतेव

कचरावेचकांच्या पुनर्चक्रीकरण क्षेत्राचा अनुल्लेख! अनेक वर्षांपासून शोषित व सामाजिक उतरंडीच्या सर्वात तव्हर्शी असलेले, मानवजातीच्या अस्तित्वासाठी अत्यंत महत्त्वाची भूमिका निभावत असलेली माणसेचे कचरावेचक म्हणून काम करताना पुनर्चक्रीकरणाच्या साखळीमध्ये सर्वात खाली येतात. ही दुदैर्वी गोष्ट आहे. पिंद्यानपिंद्या अत्यल्प मोबदला, असुरक्षित परिस्थितीत घाणीत हात घालून काम करत असलेल्या, नफेखोर कंपन्यांमुळे झालेल्या कचरा प्रदूषणावर काम करणाऱ्या या मूक पर्यावरणनायिक व नायकांचा ईपीआर मध्ये समावेश नसणे, ही बाब वेदनादार्य होती. कचरावेचकांच्या कामामुळे उत्पादकांचा नवीन उत्पादन माल, ऊर्जा, पाणी, हवा, जमीन संसाधने यांवरचा खर्च वाचतो उत्पादनप्रक्रियेत उत्पादन व त्याच्या पैकेजिंगची आर्थिक, सामाजिक व पर्यावरणीय किंमत लक्षात घेतली जात नाही. उत्पादकांना संपूर्ण उत्पादनचक्रासाठी जबाबदार ठरवणाऱ्या या ईपीआर धोरणामध्ये अखेर कचरावेचकांची भूमिका व महत्त्व ओळखण्यात आले ग्रामपंचायती व नगरपालिकांना कचरावेचकांचा प्लॅस्टिक कचरा व्यवस्थापनासाठी सहभाग नोंदवणे गरजेचे ठरवले. प्लॅस्टिक कचरा व्यवस्थापन नियमावली मधील नवीन अधिसूचना म्हणूनच स्वप्राप्तार्द आदे.

पथदिव्यांची केबल टाकण्यासाठी रस्त्याचे नुकसान

■ बोईसर : बोईसर-तारापूर औद्योगिक वसाहतीच्या कामात नियोजन नाही. त्यांचा कारभार नियोजनशून्य पद्धतीने सुरु असल्याचे दिसते. काही महिन्यांपूर्वी रस्त्याचे दुपदीकरण केलेल्या बोईसर-चिल्हार रस्त्यावरील रुपरजत कॉम्प्लेक्ससमोर पथदिव्यांसाठी केबल टाकण्यासाठी खोदकाम करण्यात आले आहे.

रस्त्यावरून येथील स्थानिक नागरी वसाहतीतील नागरिकांची, तसेच अधिकारी लाइफलाइन रुग्णालयात उपचारासाठी ये-जा करत असतात. तसेच रस्त्यावर शाळा, महाविद्यालये तथा इंजिनिअरिंग कॉलेजेस असल्याने स्कूल बसेसची रहदारी जास्त असते. एमआयडीसीकडून पथदिवे लावण्यात येत आहेत. त्यासाठी रस्त्याच्या मधोमध चऱ्याचे खोदकाम करण्यात येत आहे. संबंधित ठेकेदाराने भूमिगत केबल टाकण्याचे काम सुरू केले आहे. खोदकामामुळे डांबरीकरण झालेल्या रस्त्याचे नुकसान होत असून, वाहनचालकांनाही अडचणींचा सामना करावा लागत आहे. यामुळे

‘पाण्याच्या टाकीला जर झाकण लावलं असतं तर...’

AAP Protest: Section 144 imposed at DDU marg as stir over Kejriwal's arrest intensifies

■ DELHI Aam Aadmi Party workers' protest against Delhi Chief Minister Arvind Kejriwal's incarceration, the Delhi police have tightened security in the nation's capital to avert any unrest. DCP Central M Harshavardhan emphasising the need to uphold law and order, especially in the area surrounding court premises, said stringent security measures were implemented. We have ensured strict security measures to avoid any problem.

The security concerns around the court have also been taken care of. We need to take care of the law and order situation. ITO is a busy junction, where there is a huge inflow of traffic, so to avoid any

point for people. "Section 144 has been imposed at the DDU marg, because it is not a designated protest site, because a lot of vital installations and important offices are there," the DCP added. Additionally, the Delhi Police have temporarily shut down the ITO metro station and security was also beefed up there in view of AAP protest. The Delhi Metro Rail Corporation, in a post on X (formerly Twitter), wrote, "On the advice of Delhi Police, remain closed from 08:00 AM to 06:00 PM today i.e., 22nd March 2024." Section 144 has been imposed outside the Aam Aadmi Party office in Delhi, coinciding with the commotion generated by AAP workers protesting the ED's detention of AAP supremo and Delhi Chief Minister Arvind Kejriwal on Thursday. Several AAP politicians, including Delhi Ministers Saurabh Bharadwaj and Atishi, were held by Delhi police during

